

HATAYDAKİ AMİK GÖLÜNDE KIRLANGIÇLARIN GÖÇ ESNASINDA KİTLE HALİNDE TOPLANMALARI

Tercüme eden:
Doç. Dr. SAADET ERGENE

Yazan:
Prof. Dr. H. KUMERLOEVE

Antakyada, Türkiye-Suriye hududunda bulunan Amik gölü (Bu göle İngiliz literatüründe Antioch gölü adı verilmektedir) yegâne büyük tatlı su gölüdür. Bu göl, bilhassa şimal-batıya doğru büyük bir bataklık halinde devam eder. Bu bataklık çeşitli hayvanların biyotopu olarak çok önemlidir. Burada yaşayan bir çok *Odonat*' lar, *Amfibi*' ler, Su kaplumbağaları ve yılanlar yanında bataklık ve su kuşları bilhassa dikkati çekerler. Bu sebebden H.B. TRISTRAM (İbis 1892), İ. AHARONİ (Beitr. Fortpflanz. Biol. Vögel 1930, Jouralf. Ornith 1932) R. MEINERTZHAGEN (İbis 1935) gibi meşhur ornitoloğlar burada müşahedeler yapmışlar ve *Chantre*, *Anhinge* (kaz karabatağı) kuşunu burada bulmuştur. Bu kuşa OUSTALET' in tavsifine göre (Ann. Sci. Nat. Paris 1882) *Anhinga rufa Chantrei* adı verilmiştir. Bu gölün kurutulması ve ekilmeye elverişli hale getirilmesi için alınan tedbirler yüzünden burada yaşayan bir çok hayvanlar kaybolmuşlar ve zamanla kaybolma tehlikesine daha fazla maruzdurlar. Buna rağmen Amik gölü halen ornitolojik ve ilmi bakımdan, muayyen hududlar dahilinde muhafaza edilmesi muhakkak gerekli olan, mükemmel bir hazinedir. Sivri sinek ve sıtma ile mücadele çok lüzumlu olmakla beraber bu memnuniyet verici tedbiri alırken hayat sahalarını tahrib ederek endemik kuşları mahvetmek doğru değildir.

İlk baharda böcek ve bilhassa sivri sinek ve sinek sayısı henüz oldukça mahdud olduğu halde Amik gölü Mart, Nisan, Mayıs aylarında göçen kuşlar ve bilhassa kırlangıçlar için muazzam bir besin kaynağı teşkil eder. Yaz ve sonbahar göçleri esnasında burası daha zengin bir kaynaktır. Kırlangıçların göç esnasında bu zengin besin kaynağında nasıl faydalandıklarını 1953 yılı ilk baharında Murat başı civarında müşahade ettim. Bilhassa Mayıs ayının ilk günlerinde

akşama yakın hemen her gün kitleler halinde kırlangıçlar toplanıyorlardı. Kuşların sayısı Almanya, Avusturya, Macaristan ve İsviçredeki büyük Avrupa göllerinde görmeğe alıştığım kuş sayılarından çok daha fazla idi. Geniş bataklık ve çayır sahasından ve ekseriya oldukça alçakdan göçen bu sürülerdeki kuş sayısının 100.000 lerce olduğunu tahmin ettim. Benim ve karımın 10-15 defa büyüten dürbünü ile bunlar sayılamıyacak derecede çok ve girdab şeklinde dönen noktalara, bazen kar tanelerine bazen de havada dağılan tozlara benziyorlardı. Bu sürülerde kırlangıç türlerinden en fazla *Hirundo rustica* bulunuyordu. Fakat *Riparia riparia* da çoktu. *Delichon urbica* sürülerinde sık sık raslanıyordu. Türkiyede kuluçkaya yatan diğer iki kırlangıç türü yâni dağlarda oldukça sık görülen *R. rupes-tris* ve tarafımdan cenup ve batı Anadoluda rastlanan *Hirundo dau-rica ruuila Temminck* bu kitlelerde mevcut değildi. Bu kitledeki kuşların hemen hemen hepsi göçücü kuşlardan ibaretti. Yalnız *Hirundo rustica* bu bölge civarında kuluçkaya yatıyordu. Bu sebepten göçen veya mola veren kırlangıçların besin ile ilgili olan kesafetleri Mayısın 12./13 ünden sonra sür'atle azaldı ve ayın ortasından itibaren geciken göçücülerden başka yalnız kuluçkaya yatan kırlangıçlar görülmüyordu. Bir az sonra *Micropus apus*'un göçü başladı. Bunlar kırlangıç kitlelerinin arasında oldukça fazla miktarda bulunuyorlardı. Buna mukabil *Micropus melba*'lar çok az görülmüştür.